

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG

Inhoud van dit nummer.

EEN VERANDERING.

Op aanraden van een warm belangstellende in het streven onzer vereeniging, zullen de „officiëele mededeelingen", waarmede ons blad gewoon was aan te vangen, naar een der laatste bladzijden verhuizen. Als ze daar een vaste plaats hebben, weten de leden van „Oost en West" haar toch wel te vinden, terwijl ze de oningewijden niet dadelijk bij de eerste pagina van de lectuur afschrikken.

Een hoofdartikel met een pakkenden titel of een beschrijving met een mooie illustratie, als begin, lokken meer tot lezen uit, dan reeksen van officiëele mededeelingen, hoe belangrijk deze ook voor belanghebbenden en voor de huishoudelijke aangelegenheden der Vereeniging mogen zijn.

Red.-Com.

INGEZONDEN.

Door het Bestuur der Indologen-Vereeniging te Leiden:

Buitengewone Vergadering op **Woensdag 26 Januari 1910**, des avonds te 8¼ ure, in het **Klein-Auditorium der Leidsche Universiteit.**

Voordracht van den Heer H. VAN KOL, over:

„De Regeering en de Mijnbouw in Ned.-Indië."

Leden van de Vereeniging „Oost en West", van „Moederland en Koloniën" en van de Vereeniging van Ambtenaren bij het B. B. in Ned.-Indië hebben vrijen toegang.

Over dit onderwerp schrijft de heer H. van Kol een reeks artikelen in De Tijdspiegel.

Red.-Com.

Het Indo-vraagstuk.

(Aangeboden).

Wij hebben aan het volgend opstel, geschreven door iemand die zich zelven een *„Indo"* noemt, als behoorende tot dat, zooals hij het voorstelt, „verachte ras", om der onpartijdigheidswille geen plaats willen weigeren, doch zullen er aan het slot een kort naschrift aan toevoegen. Het streven der Vereeniging *„Oost en West"*, om den band tusschen Nederland en zijne bezittingen in Oost- en West-Indië voortdurend te versterken, brengt mede, dat wij aan alle ingezetenen van Nederlandsch-Indië de gelegenheid moeten geven om zich te uiten over wat naar hunne meening de bereiking van dat doel tegenhoudt, den band inplaats van dien nauwer toe te halen, loslaat of verscheurt.

De schrijver, zich teekenende *Katjang-Studiosus* is met zijne beschouwingen die scheuring o.i. reeds nabij.

Hij zegt:

„De belangstelling voor Indië breidt zich hier in Nederland hoe langer hoe meer uit. De ontwikkeling van den Javaan is nu een kwestie, waarmee iedereen, die zich eenigermate voor Indië interesseert, zich bezig houdt. Zelfs de positie van den Chinees trekt de aandacht. Waarom wordt de Indo doodgezwegen, genegeerd? Vormt de Indo geen deel van de bevolking van Java, afgezien van de andere eilanden, een deel, dat ontstaan is uit Nederlanders, juist waarom hij zooal niet meer, dan toch minstens evenveel belangstelling verdient als de Javaan, laat staan de Chinees.

De Indo is slecht, zegt men, deugt voor niets, vereenigt in zich de slechte eigenschappen van beide rassen, waaruit hij is ontstaan, terwijl goede eigenschappen hij er haast niet op na houdt. De Indo lijdt aan Spaanschen hoogmoed, is ongeschikt voor degelijk, te trotsch voor eenvoudig werk. Ja, van veel meer nog wordt de Indo beschuldigd.

Laat ik eens, zelf een Indo, aannemen, dat wij werkelijk meer gebreken hebben dan deugden, ligt 't dan niet op den weg der Regeering te trachten ons te verbeteren, hetzij door het onderwijs, hetzij langs anderen weg?

Het zou voor de Regeering geen gemakkelijke taak wezen, het zou geld kosten, allemaal waar, maar is Nederland dat niet aan ons verplicht, daar waar Nederland schuld heeft aan ons bestaan?

Men zegt: de Indo wordt geboren met een kiem van slechtheid. Alles wat voor hem gedaan wordt is verloren werk. De meening echter, dat het kruisingsproduct tusschen blank en bruin niet deugde, gold reeds jaren geleden, toen het aantal Indo's nog zeer beperkt was. Waarom heeft Nederland toen dan niet voorkomen, dat ons aantal zich uitbreidde, de toen bestaande Indo's niet uitgeroeid op een of andere wijze? Als wij, Indo's, werkelijk minderwaardig zijn, hebben we recht Nederland ons bestaan te verwijten en hebben we recht van Nederland te eischen, dat het de fout goed maakt, die het beging, door ons in 't leven te roepen.

Echter, is de Indo werkelijk niet voor verbetering vatbaar? Zou zijn mindere deugdelijkheid niet het gevolg wezen van de scheeve positie, waarin hij verkeert? Hij wordt geboren als behoorende tot de overheerschers op Java, hoe getint hij ook moge wezen. Gebrek aan financiën verhinderen hem echter meest zoodanige onderwijsinrichtingen te bezoeken, om genoeg capaciteiten te verwerven, ten einde zijn rol van overheerscher goed te kunnen spelen, en geen fiasco te maken, want daar, waar de Europeaan beschikken kan over een blanke gelaatskleur om overheerscher te kunnen spelen, daar is het voor den Indo beslist noodzakelijk, dat hij in plaats van die blanke gelaatskleur hoogere geestelijke ontwikkeling bezit. De positie, waarin de Indo verkeert, is dus eerstens een fiasco, behalve voor hem misschien wiens ouders genoeg geld bezitten.

Vooral wiens ouders zelf geestelijk hoog genoeg staan om hem een goede opvoeding te geven, en deze zijn helaas in aantal in de minderheid.

Doordat het gros der Indo's dus niet in de gelegenheid is om zich geestelijk hoog te ontwikkelen, kan men van hen ook niet verwachten, dat zij het degelijke werk in de maatschappij verrichten.

Het eenvoudige werk dan. Juist omdat men den Indo laat geboren worden, laat opgroeien met het idee, dat hij tot de overheerschende natie behoort, kan men niet verwachten, dat hij z'n brood verdient als gewone toeham kajoe, toekang besie of dos-à-doskoetsier of huisknecht voor een Europeaan, die hier behoort tot het canaille, doch die in Indië als overheerscher komt, is 't evenmin doenlijk om op bovengenoemde wijzen in z'n levensonderhoud te voorzien.

Wat hooger staande handenarbeid? Waar vindt de Indo gelegenheid dien te leeren? De 3 of 4 z.g. ambachtsscholen, die men op Java heeft, zijn niet genoeg om te verwachten, dat de Indo over 't algemeen zich gaat toeleggen op dien tak van bedrijf. Ik kan niet aangeven, in welke richting door Nederland gewerkt zou moeten worden, en laat dat liever over aan menschen, die het Indo-vraagstuk willen bestudeeren en door Nederland er voor betaald zouden kunnen worden, wilde Nederland aan zijn verplichtingen voldoen. De kwestie toch is te moeilijk om 't tot onderwerp van liefhebberijstudie te maken, of iets, wat men naast zijn gewone bezigheden zou kunnen waarnemen.

Een andere slechte karaktereigenschap, die men den Indo verwijt, is onbetrouwbaarheid. Verscheidene Nederlanders, die den Javaan goed kennen en lang met hem gewerkt hebben, ontkennen, dat de Javaan over 't algemeen onbetrouwbaar is. De Nederlander is over 't algemeen ook niet onbetrouwbaar. Zou 't dan waarschijnlijk zijn, dat de Indo over 't algemeen onbetrouwbaar is?

Iets anders is zijn lakschheid. De Javaan is laksch, dat geef ik toe. De Nederlanders noemen zich zelf laksch. Een gevolg is dus, dat de Indo ook laksch moet wezen, maar zou zijn opheffing hierop alleen moeten afstuiten, indien hij goed, door nietlaksche menschen geleid werd?

Hetgeen ik geschreven heb zou men kunnen resumeeren met de woorden: Nederland doet niet genoeg voor den Indo en ten onrechte. Thans wil ik mijn schrijven tot de Indo's zelf richten.

Gij noemt u Europeaan in Indië, en dan meent ge, dat ge ras-zuiver Europeaan zijt, want het woord Staatsblad-Europeaan is voor u een scheldwoord. Ik vind dat bespottelijk. Ik noem u en mezelve kruisingsproducten tusschen blank en bruin. Ik weet wel, dat ge niet allen een Javaansche moeder hebt, ik heb die ook niet, maar zegt uw kleur, uw type u dan niet, dat ge geen ras-zuiver Europeaan kunt zijn? En is 't niet uw eigen kleur en type, die 't u kan zeggen, kan kleur en type van uw broer of uw zuster of uw moeder of oom en tante u de waarheid dan niet openbaren, dat ge geen Europeaan zijt? Dat er Javaansch bloed in uw aderen moet zijn geslopen, al is 't jaren geleden, dat de kleur en 't z.g. Indische type bij u slechts latent zijn als ge voor Europeaan kunt doorgaan en dat die eigenschappen bij uw nageslacht weer op den voorgrond kunnen treden. Begrijpt ge niet, dat die kleur en dat type niet het gevolg kunnen wezen van een evolutie-proces, dat zich afgespeeld zou moeten hebben in pl.m. 300 jaar, als uw stamvaders tot de Nederlanders behoorden, die 't eerst in Indië voet aan wal zetten?

Dat zich Europeaan voelen is voor ons het struikelblok voor onze opheffing. Velen onder ons schamen zich helaas te bekennen, dat er Javaansch bloed in hun aderen stroomt. Ik noem dat een valsche schaamte. Hebt gij er wat tegen kunnen doen? Neen. Is 't dan zoo'n schande kruisingsproduct te wezen, daar men toch zelf z'n ouders niet kiest?

Indo's, laat varen dat idee van Europeaan zijn. Beschouw u zelf als een nieuw ras (al is uw aantal er in werkelijkheid te klein voor) dat ontstaan is door kruising. Ge zult u dan meer onafhankelijk voelen, ge zult u meer tot elkaar aangetrokken voelen, ge zult u kunnen vereenigen en ge zult daardoor sterker staan in den strijd om 't bestaan tegen Javaan, Chinees en Europeaan.

Zijn we eenmaal zoover gekomen, dat we ons geen Europeaan meer voelen, dat we in ons voelen de kiem van een nieuw ras, dan kunnen we ons afvragen, welke toekomst ons ras zal hebben.

Ons ideaal moet wezen, dat wij eens worden de heerschers over Java, dat wij over Java den scepter zullen zwaaien. Ik voor mij geloof echter, dat dit wel altijd een ideaal zal blijven. Om het te bereiken toch zouden wij moeten strijden èn tegen den Javaan èn tegen den Europeaan, afgezien van 't feit, dat thans ook de Mongool op Java loert. Zouden wij een dergelijken strijd ooit kunnen winnen, zou ons aantal zich ooit in die mate kunnen uitbreiden, dat daar eenigszins kans op was? Neen.

Bovendien, het volk van Java gaat zich ontwikkelen, al zouden wij na vele, vele jaren dat aantal kunnen bereiken, terwijl we ook tijd noodig zullen hebben om ons voor een zelfbestuur te rijpen; zal voor dien tijd de Javaan niet zelf de regeering in handen genomen hebben en de Europeaan en ons verjaagd hebben? Mocht dat gebeuren, waar zullen wij dan een toevluchtsoord moeten zoeken? De Javaan toch is ons vijandig gezind, ten minste de intellectueele Javaan, die dan in de meerderheid zal zijn. De Javaan van adel staat vijandig tegenover ons, omdat de meesten van ons bloed in de aderen hebben van de laagsten uit het volk; de intellectueele Javaan omdat hij financiëel niet krachtiger, geestelijk vaak niet hooger, toch meerdere rechten genieten dan zij en vaak een aanmatigenden toon tegenover hen aanslaan *).

Indo's, laat dat ideaal dus varen, al moet het u moeite kosten, wees practisch, zoek in iets anders de toekomst.

(De volgende week 's schrijvers oplossing).

*) Schrijver meent ook wel eens gelezen te hebben, dat door statistieken bewezen is dat geslachten, gesproten uit huwelijken tusschen menschen uit de gematigde luchtstreek met menschen uit de tropen, steeds gaan degenereeren, doch kan daarover momenteel geen aanwijzing geven voor literatuur.

Een causerie van den Heer J. Tideman

voor de Afdeeling Leiden.

Zooals reeds in een vorig nummer van het Koloniaal Weekblad werd vermeld, had de heer J. Tideman, Controleur B. B. met verlof, zich bereid verklaard, zijne in de zaal der Leidsche Kunstvereeniging tentoongestelde Macassaarsche voorwerpen nader toe te lichten. Die omstandigheid had verscheidene belangstellenden Vrijdagavond in dit lokaal bijeengebracht. Na eerst bij ontstentenis van haren voorzitter, door den Secretaris van genoemde Vereeniging, Mr. v. d. Elst, te zijn ingeleid, begon de heer Tideman met zijne aanwezigen een rondgang, bij welke gelegenheid hij ten aanzien van verschillende voorwerpen in nog meer nadere bijzonderheden trad, dan reeds in den catalogus waren vermeld. Dit alles geschiedde tevens op zeer onderhoudende wijze, daar de spreker tusschen het gesprokene ook nu en dan een geestige opmerking wist in te vlechten.

Achtereenvolgens kwamen scheepsmodellen, voorwerpen op de visscherij betrekking hebbende, duivelbanners, muziekinstrumenten, sarongs, lansen, vlechtwerken enz. aan de beurt.

Onder de muziekinstrumenten bevond zich een guitaar die door de Makassaarsche jongelui gebruikt wordt bij het ten beste geven hunner gedichtjes (kelong). Door den spreker werden wij ook in kennis gesteld met enkele dier vierregelige versjes, blijk gevende van zin voor poëzie en groote liefde voor beeldspraak.

De tekst van een dier gedichtjes luidt:

„Als we van elkaar zijn gegaan,
Laat ons dan geen kwaad van elkaar spreken.
Spreek van mij als suiker zoo zoet,
En ik spreek van U als klapper zoo goed."

Spreken aldus scheidende vrienden, een verliefd jongmensch roept uit:

„Den wind zal ik mijn liefde mededeelen,
De wind komt overal, ook dus aan haar venster
Indien hij het niet had beroert, zij het zóó zacht
Dat zij alleen het hooren zal."

Ook zeer opmerkelijk was, hetgeen de heer Tideman ons mededeelde over een voorbeeld van animisme, door hem zelve ten huize van een Inlandsch hoofd, bij wien hij tijdelijk vertoefde, beleefd: Diens kind was ziek en nu kwam de moeder hem den spreker, om eenig sirihspeeksel verzoeken om het kind te doen genezen. Hoewel nimmer sirih gekauwd hebbende, meende hij aan dien wensch toch te moeten voldoen, liet zich een sirihpruim klaarmaken en kauwde de e. Een kleine hoeveelheid van het sirihspeeksel werd daarop in een kopje verzameld, en daarmede op het voorhoofd van het kind een teeken gemaakt. Door aldus wat van de zielestof van spr., die naar hun meening zeer krachtig moest zijn, over te brengen op het zieke kind, geloofde men diens zielestof te versterken, en dus het kind te doen genezen. Gelukkig genas het kind, zoo besloot spreker, het verhaal dezer ondervinding.

Nog meerdere interessante gedeelten uit die voordracht zouden kunnen worden medegedeeld, doch ik meen met de even genoemde te mogen volstaan.

Na afloop van de voordracht betuigde Mr. v. d. Elst den spreker hartelijk dank, er tevens op wijzende, hoezeer te wenschen ware, dat ambtenaren, wier werkkring hen voortdurend met Inlanders in aanraking brengt, steeds die liefde en belangstelling voor de bevolking koesterden, als waarvan de spr. blijk had gegeven. En warm applaus bewees, dat de aanwezigen, die meening volkomen deelden.

Leiden, 11 Jan. '10. R.

PERSKRONIEK.

INHOUD: Het *Algemeen Handelsblad* over den toestand der particuliere landerijen op Java. — Blanda in de Controleur over de opium-regie.

In het Algemeen Handelsblad wordt een uiteenzetting gegeven van den toestand der particuliere landerijen op Java met het oog op een waarschijnlijken aankoop van de twee grootste particuliere landen op Java: de Pamanoekan en Tjiasemlanden door een engelsche combinatie. Zeer terecht merkt het blad op, dat de overgang van den eigendom dier landen, waaraan zekere overheidsrechten en verplichtingen verbonden zijn, in engelsche handen geen aanbeveling verdient; in elk geval meer kans tot onverkwikkelijke onaangenaamheden met de eigenaren kan opleveren, dan wanneer deze Nederlanders zijn.

Van souvereine rechten, zegt het blad, is geen sprake. Aan den landheer zijn heffingen toegestaan, die tot misbruik aanleiding kunnen geven. Dat is alles. Ook zijn die heffingen en verplichtingen aan reglementen onderworpen, maar die zijn zeer oud, daar zij dateeren uit 1836. Up to date is die verhouding tusschen eigenaar, opgezetene en Staat dus niet. Toch wil het Handelsblad het buitenlandsch kapitaal niet uit onze koloniën weren.

„Dit neemt niet weg", zegt het blad, „dat wij het toch betreuren, dat eerst Nanggoeng en nu wellicht ook de uitgestrekte Panamoekan en Tji-Asem-landen van Nederlandsche in vreemde handen zullen overgaan.

De omstandigheid, dat het buitenlandsch kapitaal er de voorkeur aan blijkt te geven, om zich, wat Indië betreft, in nationale, niet-Nederlandsche ondernemingen te steken, geeft ook te denken. Wij hoorden reeds het vermoeden opperen, dat dit verschijnsel wellicht zijn oorsprong vindt in de groote fiscaliteit ten opzichte van de in Nederlandsch-Indië gevestigde particuliere ondernemingen. De vreemde vlag zou hier dan moeten dienen als grooter waarborg, dat het kapitaal er zeker van kan zijn ook de vruchten te plukken van zijn werk.

Hoezeer wij hopen, dat de vlag geen onderscheid maakt in de behandeling, kunnen we ons toch niet verheelen, dat zucht om moeilijkheden te vermijden wel eens werd aangetroffen en tot zulke onderscheiding aanleiding kan geven.

Uit dien hoofde is het zeker niet toe te juichen, dat de particuliere landerijen, waaromtrent reeds onder Hollandsche vlag zoo dikwerf klachten werden vernomen, in vreemde handen komen.

Waar zich dit verschijnsel voordoet, klemt de eisch te meer, om de instelling der particuliere landerijen hoe eer hoe beter te doen verdwijnen."

Ten slotte dringt het blad aan op een spoedige behandeling van het aanhangige wetsontwerp, waardoor onteigening mogelijk wordt.

„Wij hopen, dat gebeurtenissen en verschijnselen van den laatsten tijd tot aansporing mogen strekken om aan zulke behandeling op z'n elf en dertigst van een voor Java hoogst belangrijke aangelegenheid een einde te maken.

Er moet hier aangepakt worden en spoedig, om de fout, die de Tweede Kamer in 1906 beging, goed te maken."

Aldus de waarschuwing van het Amsterdamsche blad, die, naar te hopen is, niet in den wind zal geslagen worden. Ook de Nieuwe Courant heeft al dikwijls genoeg met grooten aandrang op het gevaar gewezen, dat ons hier dreigt, indien niet spoedig afdoende maatregelen worden getroffen.

* * *

In verband met de behandeling der Indische begrooting in de Eerste Kamer, waar o.m. ook de werking der **opium-regie** ter sprake kwam, die door den heer v. d. Biesen „teleurstellend" was genoemd, waartegenover de Minister van Koloniën een optimistische beschouwing stelde en wees op de financieele gevolgen, die een algeheel opiumverbod zou brengen, schrijft Blanda in de Controleur o.m.:

„De noodzakelijkheid om te komen tot het algeheel verbod van het opiumgebruik is een moreele verplichting van het moederland tegenover de kolonie, waarvan de geldelijke gevolgen door gezond en verstandig financiëel beleid zullen moeten worden gecompenseerd. Maar de „rentepost" behoort tot de „eereschuld" van het moederland aan de kolonie, is dus een zuiver materiëele aangelegenheid.

„De voorstelling, dat tegenover het verlies door de Indische schatkist van die benoodigde 19 millioen geen andere uitkomst zou bestaan dan die bedreigde tusschenkomst der Nederlandsche belastingschuldigen — misschien niet anders dan een truc, als middel tot intimidatie van dezen — is bovendien een benepene. Daarmede zou dus gezegd zijn, dat we in het groote, rijke, vruchtbare, nog voor geen honderdste part behoorlijk geëxploiteerde en gecultiveerde Indië aan de uiterste grens van ons koloniseerend vermogen zouden zijn gekomen. Daarmede zou gezegd zijn dat we van Insulinde niet meer weten te maken dan we thans gedaan hebben, en dat dus, door ons, de inkomsten met geen mogelijkheid meer zijn uit te zetten.

„En dat zegt men in een tijd, waarin een gouverneur-generaal is afgetreden, die de Buitenbezittingen met bezemen heeft gekeerd en reusachtige gebieden aan onzen directen invloed heeft onderworpen, waarvan de ontwikkeling als logische consequentie nu op ons rust. In het vooruitzicht dier nieuwe velden van vruchtbaren koloniseerenden arbeid moesten die 19 millioen voor ons in het niet verzinken. Daarvoor is dan al dat geweld door alle deelen van den Archipel gepleegd! Men ziet geen kans het budget van inkomsten met eenige millioenen uit te zetten, terwijl de vermoedelijke koloniale regeeringsman der toekomst nu al in overweging geeft om het nieuw gewonnen gebied maar aan de particuliere werkzaamheid en liefhebberij toe te vertrouwen."

Uit de O.-I. Mail.

Gouv.-Gen. Van Heutz uitgeluid.

De Javabode eindigt een lang hoofdartikel met de volgende ontboezeming:

„Tegelijk met Van Heutsz' optreden is er in Indië een opwelling geweest van nieuw en frisch leven op elk gebied, van ondernemingskracht en durf. Ongetwijfeld was hij in zijn bijzonder voorspoedige carrière reeds een kind dier beweging; maar eveneens is het waar, dat hij door zijn machtige eigenschappen, zijn durf en vitaliteit, haar een stuwkracht heeft gegeven, welke zij zonder hem zou hebben gemist."

Het Nieuws v. d. Dag v. N.-I. slaakt slechts een hartgrondig oef!!

Wat het Indisch onderwijs van den Heer Idenburg te verwachten geeft.

In het Bat. Nieuwsblad van 15, 16 en 17 Dec. j.l., wijdt S. L., blijkbaar een deskundige, drie lange artikelen aan dit onderwerp en zegt o.a.:

„Het inlandsch onderwijs komt er in de Tweede Kamer steeds beter af dan het Europeesche. We willen niet beweren, dat het meer belangstelling wekt, maar het geeft minder aanleiding tot verschil van meening, omdat „de politieke hartstochten er niet bij ontketend worden".

Zoo werd er gesproken over oprichting van eersteklassescholen op de Buitenbezittingen, scholen, waar nederlandsch geleerd zou worden. De heer van Kol meende, dat bij gebrek aan europeesche onderwijzers zeer geschikte onder de inlandsche te vinden zouden zijn. Schrijver haalt uit het antwoord van den minister aan: „Zoo geheel zonder ervaring ben ik in deze materie ook niet. Ik ben vrij goed bekend in Depok, een plaats, die, wat dit punt betreft, zeer veel overeenkomst heeft met de plaatsen in de Buitenbezittingen, door den geachten afgevaardigde genoemd. En nu is in de hoogere klassen van de school te Depok het hollandsch de voertaal. Ik moet echter verklaren, dat de blijvende resultaten van dit onderwijs mij niet leiden tot de min of meer blijmoedige verwachtingen, die daarvan door den geachten afgevaardigde worden gekoesterd. Er is een heel enkele leerling, die naar ons oordeel het hollandsch voldoende spreekt, maar de overgroote meerderheid van de ex-leerlingen valt na een paar jaar weer terug in dat gemis van de kennis van onze taal, dat vrijwel gelijk kan worden gesteld met het bezit van de kennis van hen die het hollandsch nooit hebben geleerd."

Moeten we niet, vraagt schrijver, lettende op deze ondervindingen, door den heer Idenburg op-

gedaan, vreezen, dat hij zal zijn tegen een sterke propaganda van de kennis van onze taal onder de inlandsche bevolking? Vooral, als hij hier op Java hoort, hoe er reeds klachten opgaan omtrent het onderwijs in het nederlandsch aan de eerste-klassescholen? En toch, als men vroeg begint, als ingevoerd wordt voorbereidend onderwijs, als later aan inlanders gelegenheid gegeven wordt nederlandsch te spreken en wij, Hollanders, niet te verwaand zijn om ons in onze taal met hen te onderhouden, och, dan komen er wel inlanders, die genoeg hollandsch kennen om er onderwijs in te geven aan hun landgenooten. Naast de ondervinding van den heer Idenburg stellen wij de onze, dat we vele inlandsche jongelieden ontmoet hebben, die op weinig na, zuiver nederlandsch spraken en schreven. Maar — wij zijn geen gouverneur-generaal en onze ondervinding legt dus weinig gewicht in de schaal.

* * *

Zijne beschouwingen samenvattend gelooft schr. dat we niet staan aan de intrede van een tijdperk van bloei en vooruitgang van het indische onderwijs in 't algemeen, al meent hij te mogen voorspellen, dat het inlandsche zeker uitgebreid zal worden. Er blijft ons alleen één hoop. Men zegt, de heer Idenburg is een hoog staand man. Moge dat zoo zijn! Moge hij moraal zóó hoog staan, dat hij los raakt van de partijen, die dan onder hem door kunnen gaan met wriemelen; moge hij met onbevangen blik onze maatschappij bekijken, van boven af, en een open oog krijgen voor wat Indië behoeft", aldus besluit S. L.

De Inlandsch-Chineesche Meisjesschool te Soerabaija.

Omtrent deze onlangs geopende onderwijs-inrichting lezen wij:

„Er hebben zich al 73 meisjes, alle inlandsche laten inschrijven; wel een bewijs, dat de meisjesschool in een werkelijke behoefte voorziet.

Niet één chineesch meisje heeft zich aangemeld; de commissie vond dit in den beginne bijzonder vreemd en toch, bij verder nadenken, moesten de leden erkennen, dat, in aanmerking nemende de adat van de Chineezen in den tegenwoordigen tijd, niet anders kon verwacht worden. Een onvermogende Chinees laat zijne kinderen niets leeren, dan in huis wat eten bereiden en naaien; een arme Chinees vindt het geld weggooien, om een meisje, dat in hunne begrippen voor niets anders deugt dan voor de nakomelingschap te zorgen, nog wat lezen en schrijven te leeren; in dit opzicht, namelijk in de behandeling van dochters, staat de Chinees nog ver beneden den inlander.

Een vermogende Chinees doet in alles den Europeaan na. Dochters krijgen onderwijs en alles wordt beproefd om den omgang met vermogende europeesche meisjes te bevorderen.

De omgang met inlandsche meisjes wordt zooveel mogelijk vermeden, immers in het oog van een Chinees is een inlander een minderwaardig persoon.

Dit zoo zijnde, is het onverklaarbaar, dat de twee chineesche officieren zich een benoeming tot commissieleden van de inlandsch-chineesche meisjesschool hebben laten welgevallen, want die twee heeren moeten toch te voren geweten hebben, dat chineesche meisjes zeker niet op een inlandsche school zullen komen leeren."

Een benoeming tot hoofddjaksa.

De in het midden van 1907 in het groot-ambtenaarsexamen op Java geslaagde heer Mas Mohammad Achmad, sedert toegevoegd aan den inspecteur voor het inlandsch credietwezen en achtereenvolgens in dien tak van dienst werkzaam in de residentiën Preanger Regentschappen en Rembang, is onlangs door de Regeering benoemd tot hoofddjaksa bij den landraad te Serang.

Deze benoeming moet, met het oog ook op den jeugdigen leeftijd van den betrokkene, niet weinig verwondering — en ook ontstemming — hebben verwekt in de inlandsche ambtenaarswereld, merkt de J a v a b o d e op.

De Regeering zal nu ook wel de beide andere, eveneens bij het credietwezen te werk gestelde inlandsche groot-ambtenaren, de heeren M a s A r i o K o e s o e m o J o e d o en R a d e n M a s S a j o g o die in 1904 het diploma in Nederland behaalden, tot eene soortgelijke betrekking moeten benoemen, daar zij onder de bestaande omstandigheden blijkbaar niet geneigd is inlanders in het europeesche bestuurskorps op te nemen.

Indien dit zoo is, dan wordt het, meent het blad, gelijk de heer van Deventer reeds in De Gids deed, tijd, dat de Regeering haar standpunt ten deze duidelijk uiteenzette. Deze inlandsche jongelieden, die door vroegere meer of min bestemde uitlatingen of toezeggingen der Regeering verleid, de „groot-ambtenaarsstudie" volbrachten, hebben langzamerhand aan de houding der Regeering ten hunnen opzichte kunnen bemerken, dat deze hen niet bij het korps wenschte, zonder dat met eenige stelligheid het beginsel werd aangegeven, waarvan zij ten deze wilde uitgaan en waarnaar belanghebbenden zich zouden kunnen en moeten richten.

Teleurstelling moet aan ontwikkelde jongelieden, die zich in de verwachting op een begeerde benoeming bij het europeesch B. B. wenschen te bekwamen, worden bespaard.

De heer Achmad is kort geleden met een zuster van den regent van Serang getrouwd.

Vrouwelijke energie.

Een nog zeldzaam blijk van energie bij een maleische vrouw is dezer dagen gegeven door een dochter van een vorig larashoofd van IV Kota (Agam), zoo deelt de S u m a t r a-B o d e mee.

Toen zij de Bovenlanden verliet, ging zij haar verblijf te Padang vestigen, speciaal met het doel er een meisjesschool op te richten.

Het bleek hierbij, dat zij onbekend was met het bestaan hier ter plaatse der inlandsche meisjesschool opgericht door de vereeniging „M i n a n g k a b a u L a r a s n a n D o e a."

Ten einde subsidie voor de oprichting en instandhouding der school te erlangen, begaf zij zich tot den gouverneur, die haar verwees naar den assistent-resident. Onbeschroomd deed zij den stap, die een fatsoenlijke Padangsche tot elken prijs tracht te vermijden; zij ging naar het politiekantoor en zette den assistent-resident haar plannen uiteen, zoodat het te denken is, dat weldra een tweede meisjesschool te Padang zal zijn.

Een leuke manier.

In den laatsten tijd worden te Fort de Kock op de beide pasardagen — Woensdag en Zaterdag — alle lieden, die bekend staan als zakkenrollers, bijeengebracht op een daartoe bestemde plek op de pasar en daar onder bewaking gehouden.

Het resultaat is, zegt de S u m. B o d e, dat er van zakkenrollen bij die groote bijeenkomsten geen sprake meer is.

Openstelling van de particuliere landbouwindustrie.

Dat de pacificatie van Atjeh vordert, kan o.m. blijken uit eene bekendmaking van den gouverneur van Atjeh en Onderhoorigheden in de J a v a s c h e C o u r a n t van gisteren, luidens welke in een 16-tal landschappen, alle behoorende tot de afdeeling Noordkust van Atjeh, de vestiging van particuliere ondernemingen van landbouw is toegelaten. De landschappen omvatten het geheele gebied van de beide onderafdeelingen Lho Seumawé en Lho Soekon.

Een voordracht over Celebes.

In de Bataviaasche bladen lezen wij, hoe in de geheel gevulde zaal van de Koninklijke Natuurkundige Vereeniging de heer H. Cool, gouvernementsmijningenieur, een uiterst belangrijke en bovendien bijzonder boeiende lezing hield over een gedeelte van onzen kolonialen archipel, waarvan tot dusver nog slechts zeer weinig bekend was, n.l. de streken van Midden-Celebes tusschen Pare-Pare en Palopo.

Slechts enkelen stoutmoedigen reizigers, w. o. de heeren Sarasin, was het tot dusver gelukt een en ander omtrent land en volk in 't binnenland van Celebes te weten te komen. Doch ook dezen slaagden niet overal en werden reeds bij het plaatsje Kalosi door de bevolking tot terugkeeren gedwongen.

De toestand is thans geheel gewijzigd en nu ligt Celebes geheel open als een prachtig terrein voor onderzoekingen. Het heeft wel moeite gekost en zelfs moesten zware rotsvestingen worden veroverd, maar men is er gekomen, en het moet gezegd worden, dat de overwonnenen zich ridderlijk hebben gedragen.

Door middel van lichtbeelden en duidelijke toelichtingen gaf spreker een scherp beeld van het landschap.

Een nieuw Sanatorium te Soerabaja.

Naar het S o e r. H b l d. verneemt, heeft men te Soerabaja het plan opgevat om boven Lawang een sanatorium, herstellingsoord, hotel of hoe men het noemen wil, te doen bouwen en te exploiteeren. Het voornemen lijkt aan het blad niet kwaad. In elke maand van het jaar toch levert Soerabaja een aantal malarialijders, die „naar boven" moeten gaan en, door verwezenlijking van dit plan, in de gelegenheid zijn voor heel wat minder kosten dan een verblijf te Tosari eischt, een kouden neus te halen en herstel te vinden.

WEST-INDIË.

In zijne Memorie van Antwoord deelde de gouverneur mede, dat bij nota van wijziging het ontwerp-verordening betreffende de instelling der Kamer werd veranderd in dien zin, dat het aantal leden minstens 5 en hoogstens 7 zal bedragen.

Met het oog op de kosten, meent de gouverneur niet te mogen overgaan tot den maatregel om ook buiten Paramaribo wonende kooplieden in de Kamer zitting te doen nemen.

„Naar wij vernemen is na een inspectie door eenige hoofdambtenaren gehouden op de rubber-onderneming Slootwijk, besloten verschillende veranderingen te brengen in de gebouwen der plantage.

Is het niet weer een treurig staaltje van gouvernementeele economie, dat nu alweer gelden moeten worden besteed tot verbetering van gebouwen, die nog ternauwernood klaar zijn?

Natuurlijk moeten deze „verbeteringen" worden beschouwd als lapwerk, en kunnen zij weinig verandering brengen in den verkeerden opzet der gebouwen, waarover wij onlangs, na een bezoek aan Slootwijk, een en ander hebben opgemerkt. Het hospitaal bijv., zooals het is opgezet, kan onmogelijk voldoen, hetgeen, zijn wij wel ingelicht, thans door de bevoegde autoriteit is erkend, schreef De West.

De Surinamer had in een verslag van de zitting der Koloniale Staten, waarin de wijziging der inkomstenbelasting werd behandeld, aan vier leden van dat lichaam verweten, dat zij bij indiening van een amendement op eigen voordeel bedacht eene schaal hebben voorgesteld, waarnaar die belasting zou worden geheven, waardoor zij minder zouden moeten betalen dan volgens de door het bestuur voorgestelde schaal.

Toen de aangevallenen een klacht wegens laster hadden ingediend, boden de redactie van het blad en de schuldige verslaggever hunne verontschuldigingen aan, die aangenomen werden.

Door den gouverneur is een ontwerp-verordening ingediend, waarbij voor het district Marowijne wordt bepaald, dat het verbod om vreemde zilveren, nikkelen, bronzen of koperen munten in betaling te geven, daar niet van toepassing is.

De West wees er op, dat deze uitzondering niet zou moeten worden beperkt tot de zilveren vijf francsstukken, maar ook zou moeten worden uitgebreid tot andere in Fransch Guyana geldende munten, ten einde te voorkomen, dat het vertier te Albina zal afnemen. Zoowel de boschnegers, die voor vrachten naar het binnenland met Fransch geld worden betaald, als de lieden van den Franschen kant zullen er anders licht toe komen, om, ten einde het lastige wisselen te ontgaan, hunne inkoopen te doen op Fransch gebied.

Naar De West vernam is in overweging om de militaire bezettingen in Nickerie en Albina op te heffen, en in die districten politie-detachementen van gelijke sterkte te detacheeren.

Het politiekorps in de stad zal dan worden aangevuld met militairen, die tot tijdelijken politiedienst geneigd zijn, om na gebleken geschiktheid in vasten politiedienst over te gaan.

Onder de Europeesche militairen schijnt echter de lust om agent van politie te worden, niet bijster groot te zijn.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Volgens de Inlandsche pers zou zoowel te Djocjacarta als te Soerakarta, Ambarawa en Modjowarno op Java de verhouding tusschen de Inl. Christenen en Mohamedanen te wenschen overlaten.

In de **Bintang Soerabaija** van 5 November 1909 No. 252 verklaart althans een Christen Inlander openlijk, dat hij en zijne geloofsgenooten niet passen onder het bestuur van een Mohamedaansch, Inlandsch hoofd.

Te Ambarawa zouden zelfs twee scherp afgescheiden partijen bestaan, n.l. de Christenen, onder leiding van den geestelijke Zimmer Buttel, en de Mohamedanen onder leiding van den Mohamedaanschen wedana.

Te Modjawarno zou de assistent-wedana op de loerahs invloed hebben uitgeoefend om het volk te bewegen naar den grooten weg te gaan en aldaar, tijdens de jongste cholera-epidemie, de booze geesten te bezweren. Op één enkele uitzondering na weigerden alle Christen-loerahs dit bevel na te komen.

De Europeesche geestelijke kwam er bij te pas en daarna werd bovengenoemde assistent-wedono al spoedig overgeplaatst.

De schrijver beweert, dat er op Java thans ongeveer 23000 Javaansche Christenen zijn, n.l. hoofdzakelijk te Modjowarno, Djocjacarta, Mergoredjo, Kediri, Swaroe (Malang), en Pengarepan (Soekaboemi) en vraagt waarom het Gouvernement geen Christenhoofd over hen aanstelt, gelijk er Mohamedaansche Regenten en wedono's over de Mohamedaansche Javanen zijn gesteld?

In Oost-Java waren slechts twee Christen assistent-wedono's, n.l. één te Besoeki (die vermoord is geworden), en één te Oud-Tambaklangon, die tot Djaksa van den Landraad te Sedajoe is benoemd. Deze laatste was zeer gezien en gevreesd bij de bevolking. Wel een bewijs, dat een Christen prijaji een goed bestuurshoofd kan zijn, meent schrijver.

Vele Europeesche geestelijken zouden dit echter ongaarne zien, omdat de Javaan onder Christen-invloeden zich vervormd heeft en wegens gebrekkige kennis van de Javaansche vormen en gewoonten, zich min of meer misplaatst gevoelt in een zuiver Javaansche omgeving.

Toch zijn er Javaansche Christen ambtenaren, die deze moeilijkheden hebben weten te overwinnen.

Over het optreden van de Christen geestelijken is de schrijver, hoewel hen in geenen deele ongunstig gestemd, toch niet best te spreken.

Zij volgen naar zijne meening de Javaansche sociale beweging te weinig, hebben geen hoog denkbeeld van, noch vertrouwen in den Javaan en vaardigen te veel verbodsbepalingen uit, die het toch al moeielijke bestaan van den Javaan niet vergemakkelijken.

Het verbod der godsdienstleeraars om de Javaansche kinderen op de Gouvernements Nederlandsche scholen te doen plaatsen, waarvoor zij, wat de meisjes betreft, tot reden geven, dat deze na genoten onderwijs veelal slechts voor „njai" (concubine) in aanmerking komen, wordt door schr. onoordeelkundig geacht. De geestelijken gebruiken, zooals schrijver het uitdrukt, te veel eigen lijm, meenende, dat dit een bindmiddel moet zijn voor alle Christen-Javanen.

In eene toelichting onder het stuk geplaatst, dikt de Redactie het bovenstaande nog wat aan met de mededeeling, dat de bedoeling der geestelijken niet anders kon zijn dan om den Javaan tot op zekere hoogte dom te willen houden.

In de **Pertja Timor** van 8 November 1909 no. 89, wekt Pina-Pina zijne Inlandsche landgenooten en meer in het bijzonder die van Sumatra, op, om, in navolging van de blanken de noodige énergie te ontwikkelen en de jongeren naar Europa te zenden, ten einde daar kennis op te doen.

Al kan van medewerking op intellectueel gebied met den Europeaan voorshands geen sprake zijn, zoo kan men toch naar het bereikbare streven, meent schrijver, en beveelt o.a. warm aan, om in Europa de bereiding en verzending van verduurzaamde levensmiddelen te doen aanleeren, welke kennis de Inlanders van Sumatra een groote stap vooruit zou kunnen brengen en bovendien een loonenden werkkring zou kunnen geven aan tal van daarbij geëmployeerden.

FEUILLETON.

DE REBAB.*)

(Overgenomen uit „Het Dames Weekblad v. Indië.)

Een oude Javaan was op weg naar zijn sawah's; hij voelde zich gelukkig en tevreden; neuriënd liep hij voort, toen zijn oog plotseling viel op een oude rebab, die op zij van den weg lag.

Nieuwsgierig nam hij het ding op en bekeek het van alle kanten. — „'t Is een oud prul", mompelde hij, „maar ik zal het toch meenemen voor Sarinten. Zij houdt zooveel van muziek, dat ze er erg gelukkig mee zal zijn!"

Toen hij 's avonds van zijn arbeid naar huis keerde, zag hij zijn geliefde dochter Sarinten voor 't hutje op haar vaders komst wachten.

De oude Soerio had wel reden om trotsch te zijn op zijn kind, want zijn eenige lieveling was een mooi, verstandig en lief meisje. Na den dood van zijn vrouw had Sarinten, die toen pas een kind van tien jaar was, geheel alleen voor het huishoudentje gezorgd, en geen woning zag er netter en vriendelijker uit dan het huis van pah Soerio.

Hij vertelde haar, welk een vreemde vondst hij gedaan had en liet de rebab zien. Sarinten nam het instrument liefkoozend in de armen en reinigde de snaren van stof en vuil. Plotseling slaakte zij een kreet van bewondering, want bij 't schoonmaken had zij ontdekt, dat de snaren van zuiver goud waren. Soerio kwam haastig naderbij, om de kostbare rebab te zien. — „Ja waarlijk, je hebt gelijk kind", zei hij eindelijk, „dat is erg jammer voor je, want je begrijpt wel: zoo'n ding mogen wij nu niet houden. Ik zal het vanavond nog aan den wedono brengen!"

Sarinten smeekte haar vader echter, om zijn plan nog tot morgenochtend uit te stellen. — „Ik zou zoo heel gaarne er op willen spelen", vleide zij, „het zal bijzonder mooi klinken met die gouden snaren!"

Soerio stemde toe en zette zich voor zijn huisje neer om te luisteren.

Het was een bijzonder mooie avond, maar Soerio zag niets — hij vergat zelfs zijn onmisbaar strootje, hij merkte zelfs niet, dat het hem uit de vingers gleed. In stomme bewondering luisterde hij naar de verrukkelijke tonen, die ook de andere kampongbewoners uit hun huisjes riepen. Zij naderden Soerio en vroegen hem verbaasd, waar die heerlijke muziek toch vandaan kwam.

Fluisterend vertelde hij zijn verhaal van de rebab met de gouden snaren.

„'t Is een melodie uit den hemel en Toean Allah bestuurt haar vingers", antwoordden zij.

De menschen wilden gaarne dat wonderinstrument zien en een enkele verzocht zelfs, of hij er ook eens op spelen mocht.

Met een vriendelijk lachje reikte Sarinten den Javaan haar rebab, want zij wist, dat hij zeer goed spelen kon. Toen hij echter de snaren aanraakte, bracht hij slechts leelijke, valsche geluiden te voorschijn.

Na hem probeerden verscheidene anderen hun kunst, doch hoeveel moeite zij zich gaven, men hoorde niets dan schrille wanklanken; nauwelijks echter nam Sarinten de rebab van hen over, of dezelfde wonderschoone muziek werd weer vernomen.

Den volgenden ochtend bracht Soerio het vreemde instrument naar den wedono, met het dringend verzoek of hij het voor zijn dochter mocht terugkoopen, indien de rechtmatige eigenaar niet kwam opdagen.

Onderwijl verspreidde zich als een loopend vuur het gerucht door het land, dat de schoone Sarinten betooverd was, daar zij alleen op die vreemde rebab spelen kon. Zoo kwam dit verhaal ook den regeerenden vorst ter oore, die dadelijk op reis ging om dat wonder met eigen oogen te aanschouwen.

In de kampong aangekomen, liet hij onmiddellijk Soerio bij zich roepen, en door hem vergezeld, ging hij naar den wedono, die zijn vorst eerbiedig de zoo besproken rebab ter hand stelde.

Toen hij hoorde, dat het nog steeds niet was opgeëischt door den onbekenden eigenaar, gebood hij den wedono om het voorwerp aan den eerlijken vinder Soerio te schenken. Mocht de bezitter zijn eigendom nog komen opeischen, dan beloofde hij, hem de waarde in goud dubbel uit te betalen.

Soerio wilde hem dankend de hand kussen, maar de vorst wilde van geen dank hooren.

„Geleid me slechts naar uwe dochter", zei hij, „want als zij waarlijk zóó schoon hierop spelen kan, zooals men beweerd heeft, ben ik reeds ruimschoots beloond."

Sarinten schrikte eerst hevig, toen haar vader met zijn hoogen bezoeker haar nederig huisje binnentrad, maar de vorst begroette haar zóó vriendelijk en eenvoudig, dat zij zich weer spoedig op haar gemak voelde. Vol bewondering keek hij naar haar mooi, zacht gezichtje, naar het zindelijk, keurig onderhouden huisje en naar de werkzame handjes, die, zooals Soerio vol gelukkigen trots vertelde, nimmer rustten.

De vorst verzocht daarop, of Sarinten eens voor hem op de rebab wilde spelen, met de verzekering, dat zij het dan voor altijd houden mocht. Verheugd voldeed Sarinten onmiddellijk aan zijn wensch en begon met haar fijne vingers over de snaren te streelen, die zachtkens hun lied begonnen te zingen, zóó teeder, zóó zoet, dat de vorst uren lang roerloos toeluisterde.

Hij rustte niet, vóór hij de oplossing van het raadsel zou vinden, en liet alle wijzen uit zijn land bij zich aan het hof komen om hun die taak op te dragen. De zeven geleerden verdiepten zich een maand lang in hun onderzoek. Toen zij na dien termijn weer terugkeerden, voerde de oudste van hen 't woord en sprak tot den vorst:

„Heer wij meenen een goede verklaring te hebben gevonden. Ver van de bewoonde kampongs leefden in 't diepe woud een man en een vrouw. Die vrouw bezat een hart, zoo zeldzaam edel en rein, dat de goden haar een muziekinstrument schonken als belooning voor haar deugden. De rebab had echter deze eigenschap, dat een man of vrouw met slechte karaktertrekken slechts wanklanken kon te voorschijn roepen. Toen de man en de vrouw gestorven waren, heeft men de rebab wel gevonden, doch daar het ding niet bespeelbaar was, waarschijnlijk weer weggegooid. Eindelijk kwam het in handen van Soerio, en ge weet, dat alleen zijn schoone dochter, Sarinten, diezelfde heerlijke melodieën kan laten hooren, daar haar hart even zuiver is als de kostbare gouden snaren, die zij bespeelt."

De gedachte aan de bekoorlijke, lieve Sarinten verliet den vorst sinds dit gesprek geen oogenblik, en vóór de maand verstreken was, voerde hij haar als zijn bruid zijn paleis binnen.

J. D. v. D. N.

*) Rebab is een Javaansch muziekinstrument veel gelijkend op onze viool en bespannen met vier snaren.

In de **Warta Hindia** komt van Inlandsche zijde eene ernstige aansporing voor tot de inboorlingen gericht, meer in het bijzonder tot die van Sipirok (Sumatra's Westkust), om, in hun welbegrepen eigen belang, de omgekapte boomen in hunne tuinen, behoorlijk door gelijksoortige te vervangen. Dit geschiedt thans bijna nimmer, tengevolge van onverschilligheid en gebrek aan doorzicht.

Tengevolge dezer reeds langdurige nalatigheid kon men thans te Sipirok reeds minder gunstige klimaats verandering waarnemen.

De gemiddelde temperatuur is daar ter plaatse hooger en het water in de rivieren geringer geworden dan vroeger.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Hoewel in het Maleisch-Chineesch blad de **Ho Po** reeds herhaaldelijk is gewezen op de wenschelijkheid om aan de Chineesche meisjes — in het belang van de verheffing van den Chineeschen stam — onderwijs te doen geven, en haar in het algemeen voldoende kennis bij te brengen, dat zij hare kinderen goed kan opvoeden, zoo acht de Hulp-Redactie van dat blad — in verband met het feit, dat zoovele Chineesche ouders ten deze nog erg stomp van begrip zijn — het wederom in haar blad van 10 November 1909, no. 341, zeer noodzakelijk om de vraag te berde te brengen of vermeerdering van kennis voor de Chineesche vrouw niet werkelijk nuttig is?

Degenen, die zich tegen deze nieuwe orde van zaken verzetten, zijn gewoonlijk de ouden van dagen, de conservatieven, en degenen, die in het gebergte of in het binnenland wonen.

De Hulp-Redactie wijst daarbij op de positie van de vrouw in Europa in vroegere eeuwen, vergeleken bij die, welke zij thans in de Westersche maatschappij inneemt, hetgeen alles een gevolg is van het feit, dat de Europeesche vrouw leerde lezen en schrijven en zich ta van nuttige kundigheden heeft eigen gemaakt.

In het belang van de opvoeding van het kind is het van het grootste gewicht voor de aanstaande moeder, dat zij worde toegerust met de noodige kennis, opdat zij kunne beoordeelen, wat goed of slecht voor haar kind is, terwijl de ongehuwde vrouw zich een zelfstandig bestaan kan verwerven, kan mededingen met den man en zich zoodoende vrij en onafhankelijk, van wien ook, kan gevoelen en bewegen.

Wel heeft dit laatste moeite gekost en in China en Japan zal zulks voorloopig ook wel moeielijk te bereiken zijn, maar in Europa en Amerika is het doel toch bereikt.

De taak van de Chineesche moeder verschilt niet van die der Europeesche moeder.

Van de geboorte van het kind af moet zij het karakter van haar spruit gadeslaan en het gebrekkige daarin, zoo mogelijk, ten goede wijzigen, doch hoe kan dit geschieden, wanneer de moeder zelve niets of te weinig heeft geleerd.

De Europeesche vrouw heeft zich meer en meer ontwikkeld, een navolgenswaardig voorbeeld dus.

Te Rangkas Betoeng (Bantam) schijnt de stemming tusschen de p e r a n a k a n-Chineezen (zij, die in Indië geboren zijn), en de nieuw uit China aangekomen rasgenooten niet al te best te zijn.

De eersten lieten zich blijkbaar aan de ontwikkeling van den Chineeschen stam weinig gelegen liggen en zouden zelfs met zekere minachting op laatstgenoemden neerzien.

Ten einde in dien toestand verbetering te brengen is in 1908 eene school door de Chineesche Vereeniging T i o n g H o a H a k T o n g te Rangkas Betong opgericht, waar gelegenheid bestaat onderwijs te ontvangen in de godsdienstige Chineesche wetten, volgens de leer van K o n g H o e T j o e (Confucius). Men hoopt daardoor onderlinge waardeering te kweeken.

In hetzelfde blad komt ook de opgave van de gelden voor, welke door bovenvermelde Chineesche Vereeniging te Soekaboemi zijn ingezameld ten behoeve van de verstrekking van choleramedicijnen aan personen, die door cholera worden aangetast, en van kleedingstukken aan arme schoolkinderen.

Wijst dit laatste op samenwerking van de Chineezen ten opzichte van maatschappelijk misdeelden en van hen, die door ernstige ziekten worden getroffen, in de **Tiong Hoa Wi Sien Po** van 2 November 1909 No. 201 wordt door „P e m b a n t o e" te Tegal tot die samenwerking opgewekt, daar het aan eensgezindheid onder de leden van de afdeeling T i o n g H o a H a k T o n g, die daar met moeite tot stand werd gebracht, schijnt te ontbreken.

Niet voldoende onderlegd, wil ieder zijn eigen zin volgen, worden dikwijls goede bedoelingen kwalijk begrepen en weet men zich niet te beheerschen.

Sommige Maleische bladen wakkeren die nukkigheden, die een gevolg zijn van gebrek aan kennis en doorzicht, nog aan en werken op die wijze als een waaier bij het vuur, met het kenbare doel, om de Chineezen uit hun slaap op te wekken.

Met den wenk aan het bestuur der afdeeling om niet altijd te veel vertrouwen te schenken aan de rijkeren, wijst de schrijver er op, dat door oprechte samenwerking vele moeilijkheden kunnen worden overwonnen.

In het damesblad van de **Tiong Hoa Wi Sien Po** dat geleid wordt door de redactrice L i e m T i t i e N i o, behandelt deze schrijfster de vraag: op welke wijze veranderingen moeten worden gebracht in toestanden of handelingen, welke als plichtmatig worden beschouwd?

Zij wijst daarbij op het feit, dat het voor velen moeielijk is te veranderen van gewoonten, waaraan zij eenmaal sterk gehecht zijn.

Het standpunt dat de schrijfster inneemt, is: dat zoodra eene verandering eene nuttige verbetering blijkt te zijn, deze ook tot stand moet komen, met bekwamen spoed, zonder te veel te rade te gaan met de ouden van dagen, die te veel aan alle oude gewoonten vasthouden en veranderingen altijd lastig vinden.

Slechts op een goed gedrag, en op beschaafde vormen sture men aan en alles wat daarmede in botsing komt, ruime men op.

Zulks gaat wel niet eensklaps, maar het doel is geleidelijk te bereiken.

Vooral voor de vrouw is, h. i., een onberispelijk gedrag en kennis van goede vormen noodzakelijk, waarbij rekening moet worden gehouden met het feit, dat, zoodra de Chineesche vrouw eenmaal het huis uitgaat, zij in aanraking komt met personen, bij wie andere gebruiken in zwang zijn.

Reeds in eigen woning bestudeere men daarom de gewoonten van anderen en neme van hen het goede over.

Van Vreemde Koloniën.

Spiritualiën, opium, enz. in den Pendjab.

De Sikhs drinken veel en teneinde het drankeuvel te bestrijden, werd de prijs successievelijk van 12 anna's in 1906 verhoogd tot 16 anna's of één roepie. De inspecteur van accijnzen in den Pendjab, Hallifax, is weinig met den maatregel ingenomen en het schijnt aan geen twijfel onderhevig, dat de prijsverhooging de onwettige distillatie heeft in de hand gewerkt.

Hoezeer het gebruik van sterken drank in den Pendjab vrij aanzienlijk is, heeft men er toch weinig last van dronken lieden. Over het geheel komt dronkenschap er weinig voor, en wanneer af en toe geklaagd wordt over den overlast, dien men ondervindt van slijterijen, moet dit dikwerf worden beschouwd als een middel om het terrein vrij te krijgen voor den clandestienen verkoop van sterken drank. De heer Hallifax meent dan ook, dat men, zoolang het drankverbruik nog zoo algemeen is, er van moet afzien om het aan de plaatselijke keuze over te laten of, hoeveel en waar slijterijen kunnen worden toegelaten, voor zooverre het het platte land betreft. In de grootere steden is evenwel reeds een poging gedaan om aan de plaatselijke openbare meening een stem in het kapittel te geven, ten opzichte van de vestiging van slijterijen, door instelling van plaatselijke commissies.

Wat het opium aangaat is de aanplant van papaver in den Pendjab nu geheel verboden, en bij de besturen der inlandsche staten is aangedrongen om dezen maatregel van het Engelsch bestuur ook in hun gebied toe te passen. Gelukkigerwijze ging de afschaffing der papaver-cultuur samen met een belangrijke verhooging der winsten, die de graancultuur opleverde, zoodat deze in vele districten de meest loonende is. Intusschen ging het verbod op den aanplant van papaver niet met het verbod op het verbruik van opium samen. Het accijns-opium vervangt echter geleidelijk in den Pendjab het opium, dat daar van elders wordt aangevoerd, zonder dat er accijns voor werd betaald. Het aantal vergunningen tot het houden van opiumkitten daalde in het afgeloopen jaar van 981 tot 958, maar de fiscus leed hieronder geen schade, integendeel, daar nu voor de vergunningen hoogere bedragen werden betaald.

Ook het aantal gelegenheden voor den verkoop van hennep-preparaten onderging een belangrijke vermindering met gelijke uitkomsten — voor de vergunningen werden veel hoogere prijzen besteed dan te voren.

Op een verminderend verbruik van spiritualiën, opium en hennep-preparaten tengevolge van de getroffen maatregelen schijnt het vorenstaande, dat wij aan de C i v i l a n d M i l i t a r y G a z e t t e ontleenen, niet te wijzen.

De Senoessi's.

De Franschen dringen in Afrika steeds verder en verder door en na de vermeestering onlangs van Wadai werd het oogenblik eerlang tegemoet gezien, waarop een conflict met de Senoessi's onvermijdelijk zou zijn.

Dit is een sekte, waarvan de belangrijkheid tevoren wel eens werd overschat, terwijl men nu in het tegenovergestelde schijnt te vervallen.

De Engelsche kapitein Wilson acht het ten minste noodig te waarschuwen voor het gevaar, dat in de koloniën in Afrika, maar ook in Australië dreigt van den kant der Senoessi's.

Deze sekte heeft in de negentiende eeuw haar ontstaan te danken gehad aan het bij haren grootsjeik opgekomen denkbeeld, om den Islam in zijn oorspronkelijken zuiveren vorm te herstellen, waartoe alle betrekkingen tusschen muzelmannen en Europeanen moesten worden verbroken en ten slotte het uiterste middel van den djihad moet worden aangegrepen, om den Islam te doen zegevieren.

Langzaam en in het verborgene bereiden de Senoessisten zich op dat oogenblik voor. Geheel Afrika moet reeds voor de sekte zijn gewonnen en zelfs van de mohamedaansche soldaten in het fransch koloniale leger in Afrika moeten drie vierden gereed staan, om aan de bevelen van den in de woestijnen van Tripoli gevestigden groot-sjeik te gehoorzamen. Deze, de innam van Kebabo, scheert Europeanen en Turken over één kam; Abdul Hamid's panislamistische propaganda bracht nog eene wijle een gunstigen ommekeer teweeg in het oordeel van den grootsjeik; maar sedert de Jong-Turken te Konstantinopel aan het bewind gekomen zijn, wil de sjeik niets meer van den Turk weten.

De Senoessisten verbeiden geduldig het oogenblik waarop zij hun grooten slag kunnen slaan. Zij hebben zich niet in de zaken willen mengen van Egypte, Tunis en Marokko; zij veroordeelen zelfs elke poging tot tegenstand, waarvan het vruchtelooze te voren als vaststaande kan worden aangemerkt, en zij vergenoegen zich met het aantal hunner aanhangers te vermeerderen in afwachting van den dag, waarop die millioenen in de hand van den leider zich machtig genoeg zullen gevoelen.

De propaganda van het Senoessisme bepaalt zich nog tot Afrika. Alle muzelmansche rassen, die nog in een staat van barbaarschheid verkeeren, ontvingen met eerbied de zendelingen dier sekte. Vooral in Hedjaz moet de bevolking geheel voor de sekte

zijn gewonnen, die er wonder wel in geslaagd is om eene goede gemeenschap tusschen de verschillende, door Mohamedanen bewoonde streken in den oasis van Koefia te verzekeren. Een enkel woord zou voldoende zijn om het meest fanatieke deel der Mohamedanen van Engelsch-Indië tot den Niger in Afrika naar de wapens te doen grijpen.

„Velen", schreef kapitein Wilson, „zullen mij een alarmist heeten, maar het is mijn volle overtuiging, dat de Senoessisten een veel grootere macht uitmaken dan men in Europa gelooft, dat zij met den dag terrein winnen en hun aanzien zien verhoogen, en dat het oogenblik nadert, zonder dat iets het vermag tegen te houden, waarop wij het hoofd zullen moeten bieden aan een storm van het Islamisme in geheel Afrika, waarbij de oorlogen van vroegere jaren tegen Muzelmannen en negers slechts kinderspel zouden zijn."

Inlandsch onderwijs in Indo-China.

Bij gelegenheid van de opening der gewone zitting van den Conseil Supérieur van Indo-China, op den 27en November ll., hield de gouverneur-generaal Klobukowsky eene rede, waarin hij den toestand der kolonie uiteenzette.

De belangstelling, in de laatste jaren in deze kolonie evenals elders aan het onderwijs geschonken, blijkt uit de voorname plaats, die aan dit onderwerp in de rede van den heer Klobukowsky werd verleend.

Uit hetgeen toen in het midden werd gebracht valt af te leiden, dat het inlandsch onderwijs in Indo-China zeer ongelijkmatig over de verschillende deelen der kolonie is verdeeld, wijl de zorg daarvoor aan de lokale besturen is overgelaten, die over ongelijke middelen beschikken.

Zoo heeft in Laos, waar het lokaal bestuur met geringe middelen moet werken, het onderwijs nog slechts weinig vorderingen gemaakt. In het door de Dépêche Coloniale gegeven uittreksel van de hier behandelde rede wordt slechts gewaagd van 210 leerlingen, die de fransch-laotische scholen bezoeken, van twee meisjesscholen, die te Vientiane en Loeang Prabang werden opgericht, en van een ambachtsschool te Vientiane, die goede smeden en timmerlieden vormt.

Ook in Kambodja is op onderwijsgebied nog weinig gedaan, zoodat daar nog slechts 2100 leerlingen eene school kunnen bezoeken.

Daarentegen is in Cochinchina, met zijne meer welvarende bevolking, reeds veel tot stand gekomen. Men heeft er de oude dorpsscholen georganiseerd, het ambachtsonderwijs op betrekkelijke ruime schaal ingevoerd — men vindt er nu reeds 8 ambachtsscholen — en ook bij wijze van proef een drietal meisjesscholen in het leven geroepen. Op het oogenblik telt men in Cochinchina, afgezien van de uitsluitend fransche scholen, 350 lagere scholen, waaronder 8 voor ambachtsonderricht, en 3 aanvullingsscholen met in het geheel 25000 leerlingen.

Voor Annam en Tonkin werd de taak voor het bestuur in dit opzicht bijzonder moeilijk geacht, met het oog op de omstandigheid, dat daar reeds een volledig, op inlandschen grondslag georganiseerd onderwijs bestond. Het dunkt ons, dat dit juist de taak voor het bestuur moest vergemakkelijken, toen in die gewesten de drang naar beter onderwijs zich deed gevoelen. Er was toch een grondslag, waarop kon worden voortgebouwd.

Dat dit dan ook werkelijk kon geschieden, blijkt uit het feit, dat men in Tongkin, waar in elk kanton een school moest komen op den nieuwen grondslag, de 800 aanwezige onderwijzers in vier groepen van 200 ieder gedurende zes maanden een normaalcursus te Hanoi liet bijwonen, om hen meer op de hoogte te brengen van hunne taak.

Men verwachtte, dat op het einde van het vorige jaar de kantonnale scholen voorzien zouden zijn van op de aangegeven wijze onderlegde onderwijzers.

Deze scholen worden onderhouden door de gemeenten in elk kanton, naar reden van hare bevolking.

In Annam heeft het onderwijs nog slechts geringe vorderingen gemaakt, eenerzijds wegens de politieke gebeurtenissen van 1908, den staat van onrust nl., waarin het land verkeerde, anderdeels wegens de zeer beperkte middelen der gemeenten.

Er is in de provinciën van Annam door het bestuur een onderzoek ingesteld naar de middelen om in den toestand verbetering te brengen.

Naast de reeds bestaande lagere scholen is men in Tongkin voornemens scholen van den tweeden en derden graad op te richten, waartoe te Hanoi eene normaal-afdeeling is toegevoegd aan de school der Hau Bo. Terwijl in de lagere scholen slechts de Annamistische taal wordt gedoceerd, ontvangen de leerlingen van die normaal-afdeeling ook eenige notie van de Fransche taal.

Voor het Fransch-Annamistisch onderwijs treft men in Tongkin 36 scholen aan met 4620 leerlingen, terwijl aan het Collége du Protectorat te Hanoi, dat vier afdeelingen omvat, een normale, een bestuurs-, een technische- en eene handelsafdeeling, plaats is voor 200 interne en 400 externe leerlingen sedert den 1en September 1908, toen die school werd opgericht.

Wijders wordt de ambachtsschool te Hanoi bezocht door 180 leerlingen, van wie velen behooren tot de gezeten klasse en eenigen zelfs van mandarijnen-familiën stammen. Voorts werd in Januari 1909 een cursus tot opleiding van timmerlieden en smeden opgericht te Nam Dink, terwijl een dertigtal leerlingen onderricht ontvangt aan eene te Hunghoa opgerichte landbouwschool.

De Times of India over Bombay.

Naar aanleiding van de door Amerikaansche toeristen op den toestand van Bombay geoefende critiek, schreef de Times of India over de genoegens van den ingezetene dier groote stad:

„Hij staat met het ochtendgloren op voor zijn morgenritje en vult zijn longen met een bacillen-rijk mengsel, gelukkig door de gedachte, dat dit alles kan worden voorkomen, en dat het gemeentebestuur door middel van het Love Grove-station er krachtig toe bijdraagt om de atmosfeer met rook te bezwangeren. Hij rijdt naar zijn kantoor door dichte wolken van verblindende, prikkelende, alles doordringende stof. Elk oogenblik van den dag wordt hij door den stofduivel vervolgd. Deze volgt hem overal in de stad, op zijn kantoor, in de club, in zijn huis; de avond alleen, wanneer de wind gaat liggen, schenkt hem verlichting, terwijl de stof zich weder ophoopt om den volgenden dag den aanval te hervatten.

Het blad wijst op het groote gevaar, dat in deze voortdurende stofplaag schuilt. „Vele doodelijke ziekten komen uit het stof voort, en het is ware krankzinnigheid om telken jare groote sommen uit te geven voor een gezondheidsbureau, en dan door het gebrek aan een weinig versiering en aanpakkingsvermogen toe te laten, dat een ziekteverspreider in ons midden bloeit."

De ataxen zijn nu ook te Bombay ingeburgerd en dit feit geeft het blad aanleiding tot verdere klachten.

„Hier doen wij niets voor den motorist, behalve dat wij hem belasting laten betalen en bij gelegenheid een boete opleggen. De wegen zijn slecht en vreeselijk stoffig. Het verkeerswezen is zoo slecht, als het in een beschaafd land maar mogelijk is. De wegen, die van het eiland voeren, zijn nauw, kronkelend en slecht verlicht; de wegen in Salsette en op het vasteland zijn nog slechter, doch kenmerken zich door de zware lasten, die gevraagd worden voor niet bewezen diensten."

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Centraal Nederlandsch Nieuw-Guinea.

Onder dit opschrift geeft de heer C. Craandijk in het jongste nummer van het tijdschrift „Het Nederlandsche Zeewezen" een samenvattend overzicht van den stand onzer tegenwoordige kennis van Ned. Nieuw-Guinea. Volkomen deelen wij de meening van den schrijver, als hij zegt: „Wie thans de kaart van Nederlandsch Nieuw-Guinea en in het bijzonder het centrale gedeelte (tusschen den hals bij de Geelvinkbaai en de grens met het Britsch gebied) beschouwt en vergelijkt met kaarten van weinige jaren geleden, zal tot de overtuiging komen, dat onze kennis van de kusten en het binnenland van dit reusachtige eiland, het grootste der aarde, gedurende de laatste zes jaren belangrijk vermeerderd is, hoewel er nog heel wat onbekend gebied op de kaart overblijft; maar ook dit zal wegens het in gang zijnde terrein-onderzoek door verschillende expedities kleiner en kleiner worden." Inderdaad is in de laatste jaren heel wat verricht. Want, vóór 1903 was er „weinig meer van de Zuidwestkust van N.-Guinea bekend, dan wat de oorlogsschepen Dourga, Triton en Iris in de jaren 1826 en 1828 van het land in kaart gebracht hadden op hunne reizen langs de kust."

Hetgeen na 1903 door verschillende wetenschappelijke expedities en exploratie-detachementen is tot stand gebracht, vertelt de heer Craandijk op onderhoudende wijze. Wij raden hen, die in het onderwerp belangstellen, ten zeerste nadere kennismaking met het artikel aan, óók om de bijgevoegde hoogst duidelijke kaartjes, die tot den allerlaatsten tijd zijn bijgewerkt.

De blanke dokter en zijn bruine patiënt.

In de Geneeskundige Courant van 15 Januari jl. zet Dr. J. H. F. Kohlbrugge zijn interessante beschouwingen over bovengenoemd onderwerp voort. Thans heeft de schrijver het over sommige denkbeelden van den Javaan, die bij ziekten en hare oorzaken een belangrijke rol spelen en waarmede de Europeesche geneesheer wel degelijk rekening dient te houden. Overigens is deze artikelen-reeks ook nuttig voor hen, die, hoewel niet geïnteresseerd bij de medische wetenschap, studie maken van het gedachtenleven van Java's bewoners. Men verneme bijv., op welke wijze Dr. Kohlbrugge dit artikel opent:

„De Javaan is een mohammedaan, zegt men, en dus ook een fatalist. Neen, hij is geen mohammedaan, al schijnt hij het te zijn. Hij is een heiden, bedekt met een vernisje, dat gemengd is uit bestanddeelen, die ten deele aan het mohammedanisme, ten deele aan het Hindoeïsme ontleend zijn.

Hij is dan ook geen fatalist in dien zin, dat hij deze overtuiging ontleent aan een of ander godsdienstig beginsel; hij is slechts in zooverre fatalist, als de meeste bewoners der tropen dit zijn, wier leven veel meer dan het onze geïnfluenceerd wordt door de machtige natuur.

Die natuur met haar eeuwig groen, haar overweldigende groeikracht, die elk onbewoond huis 'n een doet storten, die zelfs forten in 25 à 30 jaren zoo met een bosch bedekt, dat men moeite heeft de sporen terug te vinden. Zulk een natuur dwingt den mensch tot het gevoel van afhankelijkheid en onvermogen, dat toeneemt bij loodzware hitte, dat zijn toppunt bereikt bij aardbevingen en aschregen, die in enkele seconden het werk van vele jaren vernietigen. Een mensch, die steeds onder zulke invloeden staat, is voorbeschikt om fatalistisch te denken, hij is het nog meer, zoo zijn aanpassing aan het klimaat hem langzaam en loom heeft gemaakt, niet alleen in het handelen, maar ook in het denken."

Een Hollander over „De Wajang."

In No. 3 van het Javaansch-Nederlandsche tijdschrift „Oedyana Para Prajitna" is met dit opschrift overgenomen de geïllustreerde studie van den heer J. A. Loebèr, getiteld: Javaansche schaduwbeelden (verschenen in het „Huis, oud en nieuw"). De redactie laat een enkel woord ter inleiding voorafgaan, waaraan het volgende is ontleend: „Het is voorwaar een verblijdend verschijnsel, dat een Europeaan zich interesseert voor de Javaansche kunst en haar niet opvat gelijk zoovelen.

„Wij zijn het dan ook in zooverre met den heer Loebèr eens, daar waar hij zich uitdrukt, dat het Javaansche wajangspel een andere taal is dan de Europeesche, en het raar-vinden der Europeanen ontstaan is door onbekendheid, doch kunnen echter niet geheel diens opvatting deelen, indien hij beweert, dat de beelden ideale wezens moeten voorstellen.

„Naar onze bescheiden meening toch tracht de Javaan in de wajang-beelden zijne opvattingen van de menschelijke karaktertrekken te uiten, zoodat het ook, althans onzes inziens, begrijpelijk is, waarom de vormen niet die van het menschelijk lichaam getrouw zijn. Niet een wezen in zekere stemming wordt hier uitgedrukt, doch wel de stemming zelve."

Het is zeker merkwaardig deze uitspraak te vernemen nu ze van zeer bevoegde zijde komt (we mogen immers aannemen dat het woord ter Inleiding van den Javaanschen redacteur is?), maar in dit verband wijzen we op de wenschelijkheid om dit interessante vraagstuk nader van Javaansche zijde onder de oogen te zien en in de Nederlandsche taal ter kennisse van het publiek te brengen, want het moge „een verblijdend verschijnsel zijn, dat een Europeaan zich interesseert voor de Javaansche kunst", zooals de Inleiding zegt, een zeldzaamheid is dit in de laatste tijden zeker niet, wèl echter dat Java meer licht verspreidt over onderwerpen als bovenbedoeld; dit behoort zelfs nog tot de hooge zeldzaamheden.

Indische rechtsbedeeling.

In „Onze Eeuw" van Januari komt Mr. H. J. Scheuer de groote hoeveelheid literatuur over de „Hervorming in de Indische rechtsbedeeling" opnieuw vermeerderen. In een uitvoerige beschouwing tredend, wijst Mr. Sch. daarbij op de gebreken in de rechtsbedeeling die de Indische rechtspractijk hem heeft leeren kennen en geeft tegelijk een schema aan van de werkelijk urgente hervormingen „voor zoover die binnen onze financieele en personeele krachten vallen." Het slot van het artikel luidt: De hand moet aan de ploeg geslagen worden, want er is periculum in mora: „Indië wacht op recht".

Muziek en zang bij de Bataks.

De heer J. H. Meerwaldt, zendeling in de Bataklanden, schrijft over dit onderwerp in de „Rijnsche Zending" van tijd tot tijd het een en ander, gelijk nu ook weer in de Januari-aflevering. Behandelde hij te voren, de bij de Bataks gebruikelijke blaas- en slaginstrumenten, thans geeft hij eene beschrijving van de snaarinstrumenten, n.l. de hasapi of hatepan (een soort van mandoline), de arbap ('n hoogst eenvoudig instrumentje) en de tanggetog (waarmede de muziek der gongs wordt nagebootst). Van den

zang deelt de heer M. o.a. mede, dat de Bataks geen groote verscheidenheid van melodiën kennen. „Hun liedjes zijn meest allen vierregelige versjes met dezelfde cadence en de melodiën worde met geringe afmetingen naar de muziek van het groote trommelorchest gevormd. Schrijver's conclusie luidt: „dat oorspronkelijk de zang bij het Batakvolk het tot geen hoogen trap van ontwikkeling heeft gebracht, doch het doet ons ook zien, dat het volk gaarne zingt en van een voor ontwikkeling vatbare gave voor die kunst niet is ontbloot."

Weekblad voor Indië.

In No. 34 geeft B. B. het slot zijner pessimistische beschouwing over „De behoefte aan bestuursambtenaren", welke zeker niet zal bevorderlijk zijn aan den lust tot indiensttreding bij dezen tak van dienst. Het artikel eindigt: „Er is geen corps B. B. meer, verzekerden mij insiders van verschillend karakter en opvoeding, men wantrouwt elkander en er wordt grof misbruik gemaakt van positie en macht over ondergeschikten.

„Ook de leiding van boven is sinds ettelijke jaren in verkeerde, onbekwame handen, en herhaalde ongemotiveerde passeeringen, gelijken tred houdende met niet-verdiende bevorderingen, deden de deur toe. Van uit het corps zelf is geen reactie te verwachten, maar de tijd tot ingrijpen van hoogerhand is gekomen."

Van de overige bijdragen in dit Nummer noteeren wij een verhaal uit den mond van den gewonden Japanner Jenomoto, opgeteekend door G. J. de Kruyff, en een artikeltje over een put „Soemoer Gajam" te Cheribon, aan het water waarvan de inlanders wonderbaarlijke geneeskracht toeschrijven.

Tijdschrift voor het Binnenl. Bestuur.

In Afl. 5 van deel 37 schrijft de heer W. H. van der Haas onder het opschrift: „Er is geen geld voor" een artikeltje, hem in de pen gegeven naar aanleiding van een opstel van Blanda in De Controleur, getiteld: „Indisch boschwezen en Indische boschpolitiek", waarvan de droeve toon, de moedeloosheid, die daaruit spreekt, een ieder zal treffen, die Indië een warm hart toedraagt." Om kort te gaan, de heer v. d. Haas vreest, dat de Ind. Regeering geen geld beschikbaar zal willen stellen om op zijn voorstel in te gaan; een voorstel, dat kunstmatige herbebouwing beoogt van gedeelten van Java, evenmin als voor het denkbeeld van den heer Kerbert, die strijdt voor exploitatie en exploratie der wildhoutbosschen in de Buitenbezittingen.

Voorts is in deze afl. opgenomen een afschrift der circulaire van den Resident van Djambi, Engelenberg, betreffende de bestrijding van de cholera-epidemie in genoemd gewest.

De heer v. d. Pauwert houdt een pleidooi tot toelating van Chineezen in plaatsen buiten de hun aangewezen wijken; hij is van meening, dat het niet langer aangaat den eerlijken, handeldrijvenden Chinees te dwingen zich te bewegen in een beperkte ruimte, waar de concurrentie de een voor, den ander na ten gronde richt. „Bedenkt men daarbij" — zegt schr., — „dat het aantal Chineezen steeds toeneemt, aan den anderen kant de gelegenheid om zijn stukje brood te verdienen met den dag afneemt, — eerst is de opiumpacht afgeschaft en thans is men bezig alle pandhuizen in eigen beheer te nemen, — dan is het duidelijk, dat op den duur die toestand niet zoo k a n blijven. Verschillende voordeelen voor den inlander somt de schrijver bovendien op, indien op zijn voorstel mocht worden ingegaan.

De heer J. F. Oudkerk Pool schrijft vervolgens over de wijze, waarop in de residentie Benkoelen wilde zwijnen, klapperrotten, enz., worden afgemaakt, en eindelijk bevat dit Nr. nog het vervolg der Hippologische verhandelingen van den heer A. M. Vermast.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 2 van jaarg. 1910: Vervolg der voordracht van Prof. P. van Romburgh over Caoutchouc en de kultuur er van in Ned.-Indië, gehouden voor de Ned. afd. der Ned.-Ind. Maatschappij voor Nijverh. en Landb. — Schatting der Java-suikerproductie over 1910 en der beplante oppervlakte voor campagne 1910. — Kamer van koophandel te Amsterdam. — De uitvoer van soja-boonen uit Mantsjoerije. — Kultuurberichten (Kultures ter Westkust van Sumatra. — Stand der bacovencultuur in Suriname. — Het nut van cactus-aanplant voor Curaçao, enz.) — Kleine mededeelingen, en de gewone wekelijksche rubrieken.

* *
*

Gebrek aan plaatsruimte noodzaakt ons van de overige, sedert het vorig overzicht ontvangen publicaties met betrekking op Indië, te volstaan met de bloote vermelding der titels.

De splitsing van de Koninklijke Marine in twee marines, waarvan een voor het Moederland, de andere voor Nederlandsch-Indië, door K. F. Sluijs (Verslagen der Marine-Vereeniging. No. 2, jaargang 1909—1910).

Het bestaan der geëmployeerden op cultuurondernemingen in onze Oost, door F. A. von Stürler (Cultura, Febr. 1910).

Het wetsontwerp van 16 April 1909 tot regeling van het Nederlandsch onderdaanschap in Nederlandsch-Indië, door Mr. J. Abendanon (Verslag der vergadering van het Indisch Genootschap van 9 December 1309).

Nederlandsch Zendingsjaarboekje voor het jaar 1910. Met aanbeveling van het Comité voor Nederlandsche Zendingsconferenties. Uitgegeven door de Redactie van de Nederlandsche Zendingsbode. 's-Gravenhage, J. Bootsma.

Verslag der Staatsspoorwegen in Nederlandsch-Indië over het jaar 1908. Batavia, Landsdrukkerij. Met platen, kaart en grafische voorstellingen.

Report of the International Opium Commission, Shanghai, China. February 1 to February 26, 1909. Vol. I. Report of the proceedings. Vol. II. Report of the delegations. Shanghai, Nort-China Daily News & Herald Ltd. 1909. 2 deelen fol.

Naar de Ekas-baai aan de zuidkust van Lombok, door W. O. J. Nieuwenkamp, met illustraties naar teekeningen van den schrijver (Eigen Haard, jaarg. 1910 No. 3); en Een onvergetelijk directeur van het Koloniaal Museum, Dr. M. Greshoff, door P. van der Wielen (in hetzelfde tijdschrift).

Vervolg opgave van bladen, tijdschriften enz., welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal Heulstraat 17, Den Haag, die d a g e l i j k s, Zon- en Feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur voor- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 22 December '09.
De Sumatrabode idem.
Het Soer. Handelsblad t/m 2 December '09.
De Javasche Courant Nos. 100 en 101.
De Sumatrabode t/m 17 Dec. '09.
De Padanger t/m 11 Dec. '09.
N. Surinaamsche Courant t/m 19 Dec. '09.
Ned.-Ind. Effectenblad No. 50.
De Indische Mercuur No. 3.
De Stem van Indië Nos. 49 en 50.
Deutsche Kolonial Zeitung No. 2.
Ind. Genootschap. Verg. 9 Dec. '09.
Oedyana Para Prajitna, Tijdschrift voor den vooruitstrevenden Javaan.
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw No. 148.

MEDEDEELINGEN.

Van de Afdeeling 's-Gravenhage:

Tentoonstelling van Makassaarsche voorwerpen, verzameld door den Controleur bij het B. B. J. Tideman in de **Gothische zaal,** van *20 Januari tot en met 5 Februari,* van 's morgens 10½ tot 's namiddags 4 uur (des Zondags van 1—4 uur.)

Leden hebben vrijen toegang op vertoon van hun lidmaatschapskaart.

Niet-leden hebben toegang tegen betaling van *f*1.— entrée op Donderdag;

*f*0.25 entree op de overige werkdagen der week; *f*0.10 entree op Zondag.

Op Woensdag en Zaterdag hebben kinderen toegang tegen betaling van *f*0.10.

Onderwijzers hebben gratis toegang met hunne leerlingen, mits daartoe het verzoek doende bij den ondergeteekende.

Namens het Afd. Bestuur:
VAN DELDEN, Secretaris.

Van het **Informatie-Bureau** van „Oost en West", Heulstraat 17, 2e verdieping, Den Haag:

Waarschuwing.

Op verzoek van het bestuur der kolonie Suriname ontraadt de Minister van Koloniën personen, die het voornemen mochten hebben om zich naar die kolonie te begeven, in de hoop daar spoedig na hunne aankomst werk te vinden, ten ernstigste zulks te doen, indien zij niet over genoeg middelen beschikken om gedurende eenigszins langen tijd in hun onderhoud te voorzien en in geval van niet slagen de kosten hunner terugreis naar Nederland te betalen.

Ter benoeming tot adjunct-ingenieur bij den dienst der Staatsspoorwegen in Nederl.-Indië worden gevraagd zes civiele ingenieurs en twee werktuigkundige ingenieurs, in het bezit van het diploma, bedoeld bij art. 118 der Hooger Onderwijswet (Staatsblad 1905, no. 181). De werktuigkundige ingenieurs moeten afwisselend bij de exploitatie der Staatsspoorwegen en het toezicht op de spoorwegdiensten en het stoomwezen dienst doen.

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 1 Febr. 1910, bij gezegeld adres, te wenden tot het Departement van Koloniën.

Voor nadere bijzonderheden zie St.-Ct. no. 4.

Leeraren M.O.

Voor het middelbaar onderwijs in Nederlandsch-Indië wordt gevraagd een doctor in de Nederlandsche letteren, die in Mei a.s. derwaarts zal moeten vertrekken, een leeraar, bevoegd tot het geven van onderwijs in hand- en lijnteekenen aan een hoogere burgerschool met vijf-jarigen cursus, en een leeraar met akte B voor Fransch, bij voorkeur iemand ook in het bezit van de hoofdakte.

Aan de uitzending is verbonden:

a. een gratificatie voor uitrusting ad *f*1000;

b. overtocht naar Batavia als gouvernements-passagier der 1e klasse, casu quo ook voor het wettig gezin;

c. een voorloopig tractement van *f*150 's maands, ingaande met den dag van aankomst te Batavia tot den dag, waarop het activiteitstraktement, volgens de deswege bestaande bepalingen in Indië, ingaat.

Voor nadere bijzonderheden zie Sts. Crt. no. 6.

Voor het middelbaar onderwijs in Nederl.-Indië wordt gevraagd een leeraar, bevoegd tot het geven van onderwijs in de Hoogduitsche taal- en letterkunde aan eene hoogere burgerschool met vijfjarigen cursus, die uiterlijk in de eerste helft van Juni 1910 in Indië moet aankomen.

Bezoldiging als boven. Zie Staatscourant No. 7.

Voor het middelbaar onderwijs in Nederl.-Indië wordt gevraagd een leeraar bevoegd tot het onderwijzen van boekhouden en een ander vak (bij voorkeur geschiedenis of aardrijkskunde) aan eene hoogere burgerschool met vijfjarigen cursus, die uiterlijk in de eerste helft van Juni 1910 in Indië moet aankomen.

Bezoldiging als boven. Zie Staatscourant No. 9.

N.B. Exemplaren van de Staatscourant Nos. 4, 6, 7 en 9, betrekking hebbende op bovengenoemde aanvragen, zijn, zoolang de voorraad strekt, voor belanghebbenden kosteloos verkrijgbaar bij het Informatie-bureau.

Bij Kon. besluit van 18 December 1909 No. 53 is het volgende bepaald:

Artikel 1. Ten aanzien van betrekkingen of ambten in Nederlandsch-Indië, aan welker bezoldiging periodieke traktementsverhoogingen zijn verbonden, wordt, ook waar zulks niet uitdrukkelijk is voorgeschreven, het toekennen dier verhoogingen afhankelijk gesteld van ijverige en trouwe plichtsbetrachting.

Artikel 2. Dadelijk bij het voorvallen van eene tekortkoming en anders aan het eind van den termijn voor eene periodieke verhooging gesteld, wordt door de autoriteit, door wie de verhooging is te verleenen, beslist:

a. in het eerste geval, of de tekortkoming van dien aard is dat zij aanleiding behoort te geven tot verlenging van den voor de eerstkomende periodieke verhooging gestelden termijn, en, zoo ja, tot welke verlenging;

b. in het tweede geval of de betrokkene door

ijverige en trouwe plichtsbetrachting gedurende den gestelden termijn zijn recht op de verhooging behouden heeft, en, zoo neen, hoe lang de verhooging met het oog daarop behoort te worden uitgesteld in afwachting van betere plichtsbetrachting.

Artikel 3. Wanneer aan de voor eene betrekking of ambt vastgesteld bezoldiging meer dan ééne periodieke verhooging verbonden is, behoeft het enkele feit, dat de toekenning van één dier verhoogingen op den voet van het bepaalde bij artikel 2 is uitgesteld, geene aanleiding te geven om de volgende verhoogingen te doen ingaan op een later tijdstip dan dat, waarop die verhoogingen, zonder dat uitstel, zouden moeten worden toegekend, zoodat telkens wanneer laatstbedoeld tijdstip aanbreekt de verhooging kan worden toegekend, indien daartegen op zich zelf geene bedenkingen zijn gerezen.

Artikel 4. De bepalingen van de voorgaande artikelen vinden geene toepassing ten aanzien van landsdienaren die op het tijdstip van inwerkingtreding van dit besluit betrekkingen of ambten bekleeden, aan welker bezoldiging periodieke traktementsverhoogingen zijn verbonden, waarvan de toekenning nog niet krachtens bestaande bepalingen afhankelijk is van ijverige en trouwe plichtsbetrachting, noch ten aanzien van predikanten en Roomsch-Katholieke geestelijken, voor wie de bestaande regelingen blijven gelden.

Examens Indische dienst.

Bij kon. besluit van 24 December 1909 (Staatsbl. no. 411) is het volgende bepaald:

Artikel 1. Artikel 24 van het kon. besluit van 27 April 1872 (Staatsblad no. 87) wordt gelezen als volgt:

Doktoren in de rechtswetenschap, die de bevoegdheid wenschen te verkrijgen om, behoudens nadere vereischten in bijzondere wetten of verordeningen gevorderd, in Nederlandsch-Indië bij de rechterlijke macht of den burgerlijken dienst te worden benoemd, leggen voor de vereenigde faculteiten der rechtsgeleerdheid en der letteren en wijsbegeerte een aanvullingsexamen af in:

a. het Mohammedaansche recht en de overige volksinstellingen en gebruiken in Nederlandsch-Indië;

b. het staatsrecht en de inrichting van 's rijks koloniën en overzeesche bezittingen;

c. de land- en volkenkunde van den Oost-Indischen Archipel;

d. de Maleische taal;

e. de Javaansche taal.

Van een der vakken, onder d en e genoemd, ter keuze van den examinandus, zal door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken vrijstelling worden verleend, op een daartoe strekkend verzoek, dat ten minste zes maanden voor het afleggen van het examen moet zijn ingediend.

Het examen is schriftelijk en mondeling en wordt in het openbaar gehouden.

De duur van het schriftelijk examen, hetwelk zich alleen over de vakken onder d en e uitstrekt, is voor elk dier vakken één uur.

De duur van het mondeling examen is twee uren, waarvan één uur voor de vakken, onder a en b, en één uur voor de vakken, onder c, d en e genoemd.

De artikelen 7, 2e lid, 9, 10 en 11 en het in artikel 23 omtrent de promotie bepaalde zijn op het examen van toepassing.

Ten bewijze, dat het examen met goed gevolg is afgelegd, wordt een door den voorzitter en secretaris der vereenigde faculteiten geteekende, in de Latijnsche taal gestelde, verklaring aan den geëxamineerde uitgereikt.

Heeft de geëxamineerde zich door meer dan gewone bekwaamheid onderscheiden, dan wordt in de verklaring vermeld, dat de toelating met lof geschiedt. Zoo omtrent deze bijvoeging de stemmen staken, heeft zij niet plaats.

Artikel 2. Gedurende zes maanden na het tijdstip van het in werking treden van dit besluit, kan van den in het tweede lid van bovengenoemd artikel 24 bepaalden termijn worden afgeweken.

Dit besluit brengt de volgende twee wijzigingen in het examen, dat doctoren in de rechtswetenschap moeten afleggen om bij de rechterlijke macht of den burgerlijken dienst in Ned.-Indië te worden benoemd:

1o. de Maleische taal of de Javaansche taal blijft, zooals tot dusver, ter keuze van den examinandus, maar hem zal eerst vrijstelling van een dier talen worden verleend op een daartoe strekkend verzoek, dat ten minste zes maanden vóór het afleggen van het examen moet zijn ingediend.

Overgangsbepaling: Gedurende zes maanden na het tijdstip van het in werking treden van dit besluit, kan van den termijn hierboven genoemd, worden afgeweken.

2o. Was tot heden het examen alleen mondeling, het zal voor de talen voortaan ook schriftelijk worden afgenomen en wel voor elk der talen één uur.

In den duur van het mondeling examen is geen verandering gebracht.

3o. De verklaring van het met goed gevolg afgelegd examen zal voortaan niet in de Nederlandsche taal, maar in de Latijnsche taal gesteld, den geëxamineerde worden uitgereikt.

Uitgaande van de Afdeeling Apeldoorn van „Oost en West" en het Departement Apeldoorn van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen heeft een Lezing met lichtbeelden plaats op Donderdag 20 Januari 1910, des avonds te 8 uur, in de Kleine Zaal der Societeit.

Spreker: de heer T. J. Bezemer.

Onderwerp: Schetsen uit het Maatschappelijk en Huiselijk leven der Inlanders.

Leden der Vereeniging en van het Departement hebben met hunne huisgenooten vrijen toegang.

Niet-leden *f* 0.75 de persoon.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagiers van het stoomschip „Goentoer", gezagvoerder M. van der Putte, van Rotterdam naar Nederlandsch-Indië.

Te Rotterdam hebben zich ingescheept: Mevrouw E. Braat—Agenna en 1 kind; K. J. Hazewinkel; H. L. van Nouhuijs; Mejuffrouw H. van Alphen de Veer; Mevrouw D. Vermeulen—Termeulen; F. G. C. Dekker; J. van Kleef; P. A. Koppers; J. Kiers met echtgenoote en 2 kinderen; I. den Hollander met echtgenoote en 3 kinderen; G. F. L. Pabat en echtgenoote; A. B. H. Rouwendaal en echtgenoote; A. F. Schröter; A. E. Edelman; C. X. Bakker; R. F. Hartog.

Naar Lissabon: G. A. van der Sluijs; J. van Leeuwen.

Te Southampton zullen zich inschepen naar Tanger: W. F. Rattigam en echtgenoote; Mevrouw Wilson en dochter; A. Tarache; Miss B. Tarache; M. J. Abensur; Mevrouw Church en dochter.

Naar Marseille: Miss Ward.

Te Marseille zullen zich inschepen:

Dr. S. H. Koorders en echtgenoote; B. J. van Hardenberg met echtgenoote en 4 kinderen; G. J. Oudgenoeg met echtgenoote; G. B. Nitzsche; M. K. Medenbach; A. J. W. Gallas en echtgenoote; J. van Kwawegen met echtgenoote en 1 kind; L. C. Hageman; J. K. S. de Does en echtgenoote; M. Kievit; M. J. Kruijs; Mevrouw Ludeling; D. L. Muller auf der Heide en echtgenoote; L. Lens en echtgenoote; R. A. R. Hoffman; F. Hillebrant; M. A. Marijs; H. den Hartog; Mejuffrouw M. P. van de Rivière; Mevrouw A. M. Leijds.